

BACCALAURÉAT GÉNÉRAL

ÉPREUVE D'ENSEIGNEMENT DE SPÉCIALITÉ

SESSION 2023

LANGUES, LITTÉRATURES ET CULTURES ÉTRANGÈRES ET RÉGIONALES

OCCITAN - LANGUE D'OC

MARDI 21 MARS 2023

Durée de l'épreuve : **3 heures 30**

*L'usage du dictionnaire unilingue non encyclopédique est autorisé.
La calculatrice n'est pas autorisée.*

Dès que ce sujet vous est remis, assurez-vous qu'il est complet.
Ce sujet comporte 10 pages numérotées de 1/10 à 10/10.

**Le candidat traite au choix le sujet 1 ou le sujet 2.
Il précisera sur la copie le numéro du sujet choisi.**

Répartition des points

Synthèse	16 points
Traduction	4 points

SUJET 1

L'ensemble de ce sujet porte sur la thématique du programme « **Les lieux de pouvoir** ».
Prenez connaissance du dossier documentaire composé des documents A, B C et D,
puis traitez le sujet suivant :

1- SINTÈSI (16 punts)

Escrivètz en occitan, en 500 mots environ, una sintèsi del dossièr documentari prepausat.

A la lutz dels documents e de las vòstras coneissenças, podètz organizar liurament la vòstra sintèsi o vos apiejar sus aquesta proposicion de questionament :

Mostratz coma los autors abòrdan dins los documents los simbòls e la geografia del poder e digatz qualas son las repercussions d'aquela geografia sus l'organizacion sociala.

2- TRADUCCION (4 punts)

Tradusètz en francés aqueste passatge del document B que va de la linha 4 (Un jorn...) a la linha 10 (...plena de vaissèus.) :

« Un jorn entier as rotlat sus una rota drecha, de camps, e de barrulla-païs dins lei regas dei camins, e d'aucèus e de bufles. Tombas dins de grand'isclas de banlegas. Lei carrièras se ramifican a l'infini, dusc'a de carrièras onte pòt passar ren qu'un òme. Cada vila indiana es ansin en laberint de laberints : primier navegas dins la pauretat dei periferias, ambé lo porciu e lei vacas, entre leis ostaus, que s'apasturan de fanga grassa e de papiers vielhs. Es una peleta mofla plena de vaissèus. »

Document A :

Viatge en Argeria

Una nuèch a passar dins una ostalariá en fàcia de l'aeropòrt. E ara l'avion :
Marselha, vista de naut, la còsta, pas res pus e, tot d'un còp, la davalada sus
Constantina. L'impression es fòrta d'aver fach pas qu'un saut de Provença a aici.
Del biais qu'abordam la vila, vesi pas que d'amontairaments d'HLM coma se'n
5 trapa pertot. Enceucan la vila vièlha, s'espandisson sens òrdre plan definit al pè
de la montanha. Finissi qu'entrevesi las columnas de Rummèl⁽¹⁾, lo pont, mas es
per las pèrdre de vista sul pic. Trace⁽²⁾, aviái legit lo raconte de la batalha per la
presa de Constantina, illustrat de gravaduras : canons, quèpis, baionetas. Me'n
demòra pas ren que d'imatges lacunaris.

10 Arribam a l'institut. Es dins la vila qu'an bastit los Europencs un pauc a l'escart
de la vila indigèna, un bastiment d'estil provincial, amb una terrassa que domina la
plaça dicha ara de l'Independéncia...

Una peugeot, vièlha, lusenta, mas amb de sètis que ne pòdon pas mai.
Contunham d'avançar pas. Primièra : cinc, dètz mètres, arrèst, ponch mòrt.
15 Primièra : quatre mètres de mai. Avèm mai que lo temps que cal per espiar los
monuments que datan de l'epòca coloniala. Tot es estranjament provincial, lo
teatre, la comuna, la prefectura, lo tribunal, mas tanben los ostals bèls que son
suls baloards, amb un quicòm d'un pauc desmesurat. Los Franceses avián bastit
per demorar sens fin dins un endacòm de França al mièg de l'Argeria, per se sentir
20 pas estrangiers brica s'un còp anavan a Marselha, a Orlhac o París, pas solament
despaïsats...e ara son partits e ren a pas gaire de sens.

Ives ROQUETA, *Argerianas*, Toulouse, Lo Gai Saber, 1994

(1) Rummel es lo riu que travèrsa Constantina

(2) pichon, enfant

Document B :

Delí

Delí es un cretge⁽¹⁾ ufanós sus lo còrs deis Índias, e de lo paupejar pòdes saupre lei carns e lei coteus que se i son rencontrats, e qu'an laissat son gost dins l'ora d'ara.

5 Un jorn entier as rotlat sus una rota drecha, de camps, e de barrulla-país dins lei regas dei camins, e d'aucèus e de bufles. Tombas dins de grand'isclas de banlegas. Lei carrieras se ramifican a l'infinit, dusc'a de carrieròus onte pòt passar ren qu'un òme. Cada vila indiana es ansin en laberint de laberints : primier navegas dins la pauretat dei periferias, ambé lo porciu e lei vacas, entre leis ostaus, que s'apasturan de fanga grassa e de papiers vielhs. Es una peleta mofla⁽²⁾ plena de vaissèus. Puèi un còp qu'as trobat ta dralha, dintras dins lo ventre ambé seis organes vius, sens relambi en paupitacion. As l'enveja e la crenhença de te i endormir, dins una patz de tremolaments.

15 Delí-la-Novèla : l'imatge dau poder se bastís de sequéncias esperadas, s'ordena de colonadas en grands escaliers, de rotondas simetricas en palatz rectangulars, tot de safre⁽³⁾ roge, negats dins de centenats d'ectars de tepa⁽⁴⁾ verda. Lo darnièr deis Empèris, l'Anglés, aviá estallat i a cincanta ans aquèu ròdol de govèrn colossau, aquela epura tan racionala e tan farlabicada que se legís coma una neuròsi de pèira. L'Estat indian, eiretièr dei conquistats e dei conquistaires, s'es establìt dins aquela Neuròsi e d'aquí, amb un èr de dos èrs, aubora⁽⁵⁾ son braç sus lo Continent. [...]

25 Una plaça granda e redonda, rara entre la vila nòva e la vila vièlha, fa lo còr dau varalh⁽⁶⁾ deis Europencs. Aquí tròbas lei bancas, leis agéncias onte se crompan lei bilhetas d'avion o de batèu, la pòsta granda, de bars d'aire condicionat. Sota leis arcadas per carriera, de pichòts mercants sònàn la practica, pas quiets : totei leis oras, la polícia desbarulla, escampilha lei merças, tirassa lei vendeires per lo sòu ; fan una paura concurréncia ai⁽⁷⁾ botigas bèlas de la plaça, que vendon aquelei merças dètz còps mai car. Lei riquesas dau país son aici en veirina.

Roland PECOUT, *Portulan*, edicions Vent Terral, 1978

(1) una cicatritz

(2) soplà, doça

(3) varietat de pèira tendra

(4) pelena, gazon

(5) levar, dreçar

(6) lo ramalh, l'agitacion

(7) a las

Document C :

Las Ruas Nòvas de Peirigús

Quò fai qualquas bravas annadas que nasquèri a Peirigús. Mas, tot parier, ai passat ma pita enfança chas mos reires-grands que vivián dins la Carrièra del Lis, una carrièra d'un barri talament vièlh que se sonava ... las Ruas Nòvas ! Quò's aquí qu'ai apres a parlar l'occitan emb mon grand-paire. Dins aquela rua, i aviá una
5 granda diversitat de gents : Peirigordins occitans, Espanhòls, Portugués, Italians, Arabes, Jusius, e tots ben paubres de segur. Mas tot aquò se passava en bon acòrd, en bon eime.

Me rapeli que l'estiu als alentorns de uèit oras del ser, tot lo monde davalava dins la carrièra emb las taulas, las bevendas e la bostifalha e passava la serada a
10 parlar fòrt e a rire enquera mai fòrt. Ai jamai saugut çò qu'èra lo racisme ad aquela epòca. Mas quò èra justament una altra epòca... Quò's benlèu per aquò que ne'n ai gardat un tal sovenir. E quò's benlèu per aquò que lo jorn ont me'n irai, coma se ditz, dins un autre mond, lo darrièr imatge que vòli aver davant los uèlhs e dins ma testa, quò's aqueste imatge de ma Rua del Lis.

Joan Pau Verdier,
cronica per la centena publicacion de « Rubrica en òc »
del jornal Sud-Ouest, 2015

Document D :

Ostals de Region a Bordèu e Montpelhièr

Bordèu, region Novèla-Aquitània

Montpelhièr, region Occitania-Pirenèus-Mediterranèa

SUJET 2

L'ensemble de ce sujet porte sur la thématique du programme « **L'amour en ses états** ».

Prenez connaissance du dossier documentaire composé des documents A, B, C et D, puis **traitez le sujet suivant** :

1- SINTÈSI (16 punts)

Escrivètz en occitan, en 500 mots environ, una sintèsi del dorsièr documentari prepausat.

A la lutz dels documents e de las vòstras coneissenças, podètz organizar liurament la vòstra sintèsi o vos apiejar sus aquesta proposicion d'apròchi :

- l'expression del sentiment amorós dins lo dossièr
- las diferentas concepcions de l'amor segon los autors
- l'amor, fòrça transformatrix

2- TRADUCCION (4 punts)

Tradusètz en francés lo passatge del document D que va de la linha 11 (« A comptar d'aqueste moment... ») a la linha 17 (« ...que m'ac amagava tot. »).

A comptar d'aqueste moment l'apertengoi tot sancèr, lo còs e l'amna. Sèt mes vivom amassas, e se soi estat pregondament urós pendent aquesta tempora, (sèi, uei, qu'es mei que mei per'mor de non pas m'i véder autant plan, jo dab los mens uelhs, qu'era shens los sons). Sabetz quin pòt estar un amorós. Èri conscient deu hred de tau o tau comportament de las parts soas, mes n'ac volèvi pas briga compréner, ni m'ac díser clarament ; l'amor qui'u portavi que m'ac amagava tot.

Document A :

Venús d'Arle. Estatua del segle Ier abans J.C. descobèrta dins los vestigis romans a proximitat del teatre antic d'Arle (Provença).

Document B :

- Siás bèla, ò Venús d'Arle, a faire venir fòu !
Ta tèsta es fièra e doça, e tendrament ton còu
Se clina. Respirant li potons e lo rire,
Ta fresca boca en flor de qu'es que vai nos dire ?
- 5 Lis Amors, d'una veta⁽¹⁾, amé gràcia an nosat
Ti lòngs peus sus ton frònt per ondadas frisats.
Ò blanca Venús d'Arle, o rèina provençala,
Ges de mantèu n'escond⁽²⁾ ti superbis espatlas ;
Se vèi que siás divessa e filha dau cèu blu ;
- 10 Ton bèu pitre nos bada⁽³⁾, e l'uelh plen de belucs
S'espanta de plesir davant la joina autura
Di pomas de ton sen tan redona' e tan puras.
Que siás bèla !... Venètz, pòbles, venètz tetar
A si bèus sens bessons l'amor e la beutat !

Théodore AUBANEL, *Li Fiho d'Avignoun*, 1885

(1) riban ; (2) escondre : amagar, dissimular ; (3) badar : èstre obèrt

Document C : Amor

[...]

- Coma lur⁽¹⁾ sabe mau de pas saber que quò es que las mans que se freulan, la rauba
que fai un pauc de vent en remolinar bruscament, la letra 'ribada⁽²⁾, longtemps esperada
mas pas enquera duberta, la rauba desliada que 'chabarà⁽²⁾ pas de tombar, la man que
l'azard a fait passar sus un bocin de peu qu'òm tornarà pas veire, las bochas potonodas
- 5 sens qu'àian jamai après a dire vòstre nom e que ne'n saubràn pas mai de vos...
- Coma lur vòle mau ! Tanben coma los planhe... A ! Lo bonur de tu es lo mai grand
que siá. Lo bonur es de téner e non pas d'esperar. Te zo dise desser⁽³⁾, te zo tornarai
dire tant de temps que viurai e mai zo cridarai per n'èsser mai segur. Pasmens, daus
còps me sente l'ombra plantada a l'avant d'un bateu. Espere d'esperar. Quò s'apela
- 10 l'amor mas degun ne'n sap ren.

Micheu CHAPDUELH, *Un Temps per viure*, 1982

(1) lor ; l'autor parla dels autres, los que vivon pas l'amor coma el

(2) 'ribada / 'chabarà : arribada / achabarà

(3) aqueste ser

Document D :

Quan l'amor torna avugle

Jo, l'amor, deverí díser « l'amor-peguèr », que'm prenó⁽¹⁾ autanlèu que la vedoi⁽²⁾. D'aulhors, pensi de l'aimar tostemps ; çò que demora de jo l'aima tostemps. Lo purmèr dia quan la vedoi, [...] comprenoi de tira qu'èra òrba per'mor en parlar, los sons uelhs n'èran pas dirigits exactament on calè. Un pòrt deu cap tanben, drin clinat, a l'encòp en davant e cap ensús... Que'm sovieni tanben que l'un deus sons perhius, lo dret ce'm credi, que'm hasó⁽¹⁾ pensar a la mair. Quan ne parli que'm tornan tanben, amassas, aquesta impression d'encantament qui'm prenó suu pic e l'estonament miei-inconscient qu'aquò e m'encausè... sabetz, dinc alavetz, quan encontravi ua persona òrba, ressentivi ua mesclanha de sentiments pro complicada mes plan precisa : compassion, solide, curiosèr, en pensar a çò qui deu estar l'univèrs interior d'aqueste monde, ua punta de hasti⁽³⁾, tanben... Mes aqui, briga. [...] A comptar d'aqueste moment l'apertengoi tot sancèr⁽⁴⁾, lo còs e l'amna. Sèt mes vivom amassas, e se soi estat pregondament urós pendent aquesta tempora, (sèi, uei, qu'es mei que mei per'mor de non pas m'i véder autant plan, jo dab los mens uelhs, qu'era⁽⁵⁾ shens los sons). Sabetz quin⁽⁶⁾ pòt estar un amorós. Èri conscient deu hred de tau o tau comportament de las parts soas, mes n'ac volèvi pas briga comprèner, ni m'ac díser clarament ; l'amor qui'u portavi que m'ac amagava tot.

[...] Lo narrator en léger ua revista apren qu'es possible de tornar la vista a son amiga mercés a ua operacion. Eth qu'es compatible e que'u pòt donar un uelh.

Me tornarà tostemps en cap lo sovièr clar de la mea deishudada⁽⁷⁾. Que'm brembi d'aqueth tarrible sentiment de despereishuda de la mieitat deu monde. D'aqueth moment ença qu'anavi estar bòrni. [...]

Uei lo dia èi desbrembrat las circonstàncias exactas de « l'entrevista » (be parlan, los mots !) qui avom apuish ; qu'èi sonque l'imatge tancat de la soa cara, cap a jo, la consciença que i avèva tanben autas personas a l'entorn (personau espitalèr, pensi), l'impression d'ua curiositat de las mau-sanas de las lors parts ; aqueth uelh, qui èra estat men, que m'espiava, e los sentiments que s'i podèvan léger, eths, n'èran pas mens. Mei, que'm sentii torrat per lo hred de l'indiferéncia que i trobèi. Pòdi díser qu'ei dab desespèr que i cerquèi drin d'amor, puish drin de reconeishença o d'amistat. Mes non. Atau qu'èra. Dues setmanas après que'ns desseparèm, o mièlher dit, era se n'anè.

D'après CARAVAN, *Reclams*, Junh de 2000

(1) « que'm prenó » : me prenguèt ; « que'm hasó » : me faguèt

(2) « vedoi » : vegèri

(3) repugnància

(4) entièr

(5) ela

(6) coma, cossí

(7) deishudar : revelhar